

Kostyshyn E. I., Lviv: Ekolohichniy koledzh LNAU, pp. 61-64.

6. Derevska K. I., Burlachenko Yu. V., Borysenko K. A. (2019). "The problem of choosing the location of wind farms. The example of Polonyna Borzhava in the Ukrainian Carpathians", Materialy shostoї mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Nadrokorystuvannya v Ukraini. Perspektyvy investuvannya" (Ukraina Truskavets 7-11 zhovtnia 2019). Truskavets, pp. 320 – 325.

7. Hryshchenko V. F., Aksiuk O. M., Honcharenko H. A. (2014). "Cadastre of avalanches of Ukraine (Carpathians, Crimea)" Kyiv, pp. 63-68.

8. Klymyshyn O. S. (2010). "Optimization, protection and rational use of highland vegetation and the upper limit of the forest of the Ukrainian Carpathians", Visnyk Lviv. un-tu. Ser. biol., Vol. 54, pp. 27–40.

9. Liubitseva O. O. (2003). "Methods of tour development. Tutorial", K.: Alterpres, 104 p.

10. Malynovskiy K. A., Melnychuk V. M. (1955). "Vegetation of Borzhavsky valleys, their forage characteristics and ways to improve", Nauk. zap. Pryrodoznach. Muzeiu Lvivskoho filialu AN URSR, Lviv, Vol. 4 – pp.113 – 128.

11. Pogribna V. L. (2008). "Sociology of professionalism: monograph", Kyiv: Alerta, KNT ; CzUL, p. 336.

12. Herenchuk K. I. (1981). "Nature of the Transcarpathian region", Lviv: "Vyshchashkola", p. 153.

13. Herenchuk K. I. (1968). "Nature of the Ukrainian Carpathians", Lviv: Vyd. LDU, p. 265.

14. Syvolovska O. V., Shalia O. H. (2009). "Development of tourist routes as a direction of differentiation of activity on railway transport", Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti, Vol. 28, pp. 66-70.

15. Filipov Z. I. (2010). "Sports tourism. Organization and methods of sports and tourism work", Drogobych: Kolo, p. 344.

16. Lake on the meadow Borzhava (5 amount). Wikipedia, (<https://uk.wikipedia.org/wiki/>).

17. Temnatyk (reserve). Wikipedia, (<https://uk.wikipedia.org/wiki/>).

УДК 378.937.796.071.4:338.48-6:504(043.3)

Конох А. П.
доктор педагогічних наук, професор,
Запорізький національний університет, Запоріжжя
Маковецька Н. В.
доктор педагогічних наук, професор,
Запорізький національний університет, Запоріжжя
Конох А. А.
кандидат педагогічних наук, доцент
Запорізький національний університет, Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

У статті проаналізовано сучасний стан дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму, який підтвердив актуальність і доцільність обраної проблеми, її недостатню теоретичну розробленість у педагогічній теорії і практиці. Визначено й охарактеризовано такі структурні компоненти формування професійної компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму: особистісний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний. Виявлено, що формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму набуває ефективності завдяки реалізації таких організаційно-педагогічних умов: спрямованість змісту педагогічної освіти майбутніх викладачів фізичного виховання на формування стійкої позитивної мотивації до опанування фахово значущих знань і вмінь з екологічного туризму та використання їх у професійній діяльності; оновлення змісту фахової підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання через впровадження спеціалізації «Екологічний та спортивний туризм», врахування у змісті дисциплін соціального замовлення щодо зміцнення та збереження здоров'я дітей та молоді засобами екологічного туризму; наявність навчально-методичне забезпечення процесу формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму; взаємозв'язок компетентнісного, системного та особистісно-діяльнісного підходів.

Ключові слова: майбутні викладачі фізичного виховання, сфера екологічного туризму, фахова компетентність

Конох А. П., Маковецкая Н. В., Конох А. А. Формирование профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания в сфере экологического туризма.

В статье проанализировано современное состояние исследования проблемы формирования профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания в сфере экологического туризма, который подтвердил актуальность и целесообразность выбранной проблемы, ее недостаточную теоретическую разработанность в педагогической теории и практике. Определены и охарактеризованы следующие структурные компоненты формирования профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания в сфере экологического туризма: личностный, когнитивный, праксеологический,

рефлексивный. Выявлено, что формирование профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания в сфере экологического туризма приобретает эффективности благодаря реализации таких организационно-педагогических условий: направленность содержания педагогического образования будущих преподавателей физического воспитания на формирование устойчивой положительной мотивации к овладению профессионально значимых знаний и умений по экологическому туризму и использования в профессиональной деятельности; обновление содержания профессиональной подготовки будущих преподавателей физического воспитания путем внедрения специализации «Экологический и спортивный туризм», учет в содержании дисциплин социального заказа по укреплению и сохранению здоровья детей и молодежи средствами экологического туризма; наличие учебно-методического обеспечения процесса формирования профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания в сфере экологического туризма; взаимосвязь компетентностного, системного и личностно-деятельностного подходов.

Ключевые слова: будущие преподаватели физического воспитания, сфера экологического туризма, профессиональная компетентность

Konokh Anatoly, Makovetskaya Natalya, Konokh Andrey. Formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism.

The article analyzes the current state of research of the problem of formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism, which confirmed the relevance and feasibility of the chosen problem, its lack of theoretical development in pedagogical theory and practice. The following structural components of formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism are defined and characterized: personal, cognitive, praxeological, reflexive. The personal component of professional competence involved the formation of students' understanding of the importance of the social order for a physical education teacher capable of forming, strengthening and maintaining the health of children and youth through eco-tourism, as well as motivation for future professional activity; cognitive – the acquisition by future teachers of a certain amount of knowledge and mastery of skills in the organization of ecological tourism; praxeological – an attempt to implement theoretical knowledge in practice; reflexive - the organization of ecological tourism taking into account the acquired theoretical and practical knowledge, evaluation of performance. A conceptual model has been developed, which provides for a holistic continuous process of formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism. The model consists of the following blocks: target, reflecting the social order of society, purpose, objectives for the formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of eco-tourism and its components; semantic, containing the principles, organizational and pedagogical conditions for the formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of eco-tourism, forms and methods used in this process; effective, which included evaluation criteria and levels of professional competence of future teachers of physical education in the field of eco-tourism. It is revealed that the formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecotourism becomes effective due to the implementation of the following organizational and pedagogical conditions: in professional activity; updating the content of professional training of future teachers of physical education through the introduction of specialization "Ecological and sports tourism", taking into account in the content of social order disciplines to strengthen and preserve the health of children and youth by means of ecological tourism; availability of educational and methodological support for the process of formation of professional competence of future teachers of physical education in the field of ecological tourism; interrelation of competence, system and personal-activity approaches.

Key words: future teachers of physical education, sphere of ecological tourism, professional competence

Постановка проблеми, актуальність дослідження. Однією з характерних рис сучасного студентства є зниження рухової активності та значного погіршення здоров'я, що пояснюється зростаючою популярністю привабливих видів нефізичної діяльності (ігрові автомати, комп'ютерні ігри тощо). Навчання у закладах вищої освіти вимагає від студентів значного фізичного, інтелектуального та емоційного напруження. Цей вплив настільки великий, що внутрішні захисні функції організму не в змозі впоратися з ними і кращою протидією цьому є регулярні заняття фізичною культурою. Традиційні форми фізичного виховання не завжди приваблюють студентів до активного заняття фізичними вправами. Як показує практика, ефективними у боротьбі зі зростаючою гіподинамією сучасної людини є туризм. В останні роки набуває великої популярності екологічний туризм, який має велике значення для фізичної підготовки, збереження і зміцнення здоров'я, естетичного, трудового, морального та патріотичного виховання всіх верств населення, а особливо молоді, оволодіння нею життєво важливими вміннями й навичками, зокрема, з пізнання навколишнього середовища в природних умовах. Прості та доступні організаційні форми, що використовуються в екологічному туризмі (походи, подорожі, екскурсії, прогулянки, туристські зльоти і змагання), сприяють реалізації не тільки специфічних функцій фізичного виховання (освітніх, прикладних, спортивних), а й рекреаційних і оздоровчо-реабілітаційних, забезпечують умови для здорової життєдіяльності особистості в суспільстві.

Цим зумовлюється потреба підготовки в закладах вищої освіти майбутніх викладачів фізичного виховання, компетентних у сфері туризму. Саме заклади вищої освіти повною мірою спроможні забезпечити високий рівень підготовки викладача до реалізації багатьох його функцій у різних сферах людської діяльності, зокрема, в екологічному туризмі. Оновлення змісту освіти, зі свого боку, передбачає орієнтацію навчальних програм на компетентнісний підхід, який розглядається вченими як один із важливих концептуальних принципів, що визначає методологію оновлення змісту освіти, сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, спонукає до оновлення її змісту,

методів і технологій, які трансформуються в компетентності майбутнього викладача фізичного виховання.

Виникає протиріччя між зрослими вимогами суспільства до особистості викладача фізичного виховання, здатного здійснювати ефективну діяльність у сфері екологічного туризму, та недостатньою увагою до вивчення означених питань у системі професійної освіти, потребою спрямування професійної освіти майбутніх викладачів фізичного виховання на формування фахової компетентності у сфері екологічного туризму й у навчальному, і в позанавчальному процесах й переважанням традиційного підходу до організації освітнього процесу.

Метою статті є визначення та обґрунтування моделі формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблема є однією з найактуальніших у багатьох галузях наук, що знаходить висвітлення в дослідженнях та публікаціях і закордонних, і вітчизняних учених. Аналіз психолого-педагогічної літератури з професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах закладів вищої освіти свідчить про значну увагу науковців проблемам активного туризму (О.Я. Булашев, В.І. Ганопольський, К.В. Мулик, М.О. Носко, С.О. Сисоєва, Ю.П. Федотов, О.О. Федякін, С.П. Фокін та ін.). Належна увага приділяється науковцями проблемам і екологічного туризму (Ю.Д. Бойчук, О.Ю. Дмитрук, С.В. Дмитрук, Л.Ю. Дудурова, А.Б. Косолапов, І.В. Петрухіна, Н.В. Ромейко, Т.К. Сергеев Г.П. Сікорська, Г.О. Сорокіна та ін.) проте дана проблема продовжує залишатися недостатньо дослідженою. Цим зумовлюється потреба підготовки в закладах вищої освіти майбутніх викладачів фізичної культури, компетентних у сфері екологічного туризму. Саме заклади фізкультурної вищої освіти повною мірою спроможні забезпечити високий рівень підготовки викладача до реалізації багатьох його функцій у різних сферах людської діяльності, зокрема, в екологічному туризмі. Оновлення змісту освіти, зі свого боку, передбачає орієнтацію навчальних програм на компетентнісний підхід, який розглядається вченими як один із важливих концептуальних принципів, що визначає методологію оновлення змісту освіти, сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, спонукає до оновлення її змісту, методів і технологій, які трансформуються в компетентності майбутнього викладача фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на вищевикладене слід зазначити, що пріоритетним завданням закладів вищої освіти є вдосконалення змісту освіти й організації процесу підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання до подальшої професійної діяльності, створення умов для розвитку їх педагогічної майстерності. Кожний заклад вищої освіти, створюючи оптимальні моделі теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання і спорту, повинен звернути увагу на: перегляд змісту навчальних дисциплін з метою спрямування їх тем на формування необхідних професійних умінь, креативного мислення в майбутніх викладачів фізичного виховання; створення принципово нового методичного забезпечення, що сприятиме розкриттю творчого потенціалу студентів; можливість упровадження в освітній процес різноманітних видів навчальної діяльності.

Будуючи модель підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання, не слід забувати про неперервний розвиток і постійне вдосконалення соціальних процесів у суспільстві, які відображаються на вимогах до професійної підготовки фахівця. Саме тому така модель має орієнтуватися як на традиційні методи педагогіки, так і на сучасні педагогічні інновації. В межах нашого дослідження, сучасною інновацією в процесі підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання є створення моделі формування у них фахової компетентності у сфері екологічного туризму. Цей процес є необхідною складовою дослідження, виконання завдань якого спрямовано на реалізацію закладами вищої освіти важливого соціального замовлення – підготовку викладача фізичного виховання, який здатен професійно застосувати екологічний туризм у закладах освіти, результатом чого є розвиток здібностей студентів, профілактична робота щодо їхнього залучення до здорового способу життя, підтримка психоемоційного стану та рухової активності.

Виходячи з мети професійної підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання та структури їх фахової компетентності у сфері екологічного туризму, визначено такі її завдання: формування позитивного ставлення до екологічного туризму та потреби його використання у професійній сфері, тобто формування особистісного компоненту фахової компетентності; забезпечення оволодіння майбутніми фахівцями комплексом необхідних професійних знань щодо організації екологічного туризму, тобто формування когнітивного компоненту фахової компетентності; забезпечення оволодіння вміннями щодо організації екологічного туризму в професійній діяльності – формування праксеологічного компоненту фахової компетентності; розвиток професійних якостей (передусім, емпатії, креативності, рефлексії, самоорганізації), що визначають успішність туристської діяльності, тобто формування рефлексивного компоненту фахової компетентності. Змістовий блок концептуальної моделі формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму визначається сукупністю взаємопов'язаних елементів, що забезпечують цілісність процесу підготовки і дають змогу досягти поставленої мети.

Специфіка формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму, зумовила вибір організаційно-педагогічних умов. Перша умова – спрямованість змісту педагогічної освіти майбутніх викладачів фізичного виховання на формування стійкої позитивної мотивації до опанування фахово значущих знань і вмінь з екологічного туризму та використання їх у професійній діяльності – реалізувалася шляхом впровадження інтеграційного підходу до реалізації змісту навчання на рівні бакалавра. Вибір комплексу дисциплін позитивно вплинув на формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму і забезпечив надійний фундамент для підвищення мотивації та реалізації знань, умінь та навичок фахівців у професійній діяльності. Друга умова – удосконалення змісту фахової підготовки майбутніх викладачів фізичного виховання шляхом упровадження в магістратурі спеціалізації «Екологічний та спортивний туризм». У змісті дисциплін ураховано соціальне замовлення щодо зміцнення та збереження здоров'я дітей та молоді засобами екологічного туризму, що сприяє

розширенню наукових уявлень студентів про особливості змісту виробничих функцій цього виду туризму, завдань професійної діяльності та професійної компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання. Зміст фахової підготовки за освітнім рівнем «магістр» спрямований на формування професійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Третя умова – навчально-методичне забезпечення формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму. Передбачалось підвищення рівня знань у сфері екологічного туризму.

Четверта умова – використання взаємозв'язку компетентнісного, системного та особистісно діяльнісного підходів у процесі вивчення фахових дисциплін. Взаємозв'язок забезпечувався інтеграцією підходів у формуванні фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму. Ключовим у цьому комплексі є компетентнісний підхід, реалізація якого відбувалась у процесі вивчення студентами модулів дисциплін професійного циклу. Системний підхід забезпечував послідовність у формуванні фахової компетентності майбутніх викладачів (професійна підготовка від розв'язання простих проблем до більш складних, від вивчення теоретичних питань до їхньої апробації в практичній діяльності, особливо під час проходження виробничої практики, участі в гуртковій роботі тощо). Виявлено, що комплекс цих підходів позитивно впливає на ефективність формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму.

Висновки. Презентована авторська модель передбачає цілісний неперервний процес формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму, яка включає три взаємопов'язані блоки, що забезпечують оптимальний шлях досягнення поставленої освітньої мети: цільовий блок, що відображає соціальне замовлення суспільства, мету, завдання формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму та її компоненти, відображає мету та завдання процесу професійної підготовки; змістовий блок, що містить організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму, форми й методи, що використовувались у цьому процесі, визначає зміст підготовки, її принципи, організаційно-педагогічні умови, форми і методи; результативний блок візуалізує критерії та показники ефективності формувальних заходів, адекватності отриманих результатів поставленій меті. Упровадження побудованої концептуальної моделі, реалізація визначених організаційно-педагогічних умов у системі вищої освіти забезпечать ефективне формування фахової компетентності майбутніх викладачів фізичного виховання у сфері екологічного туризму.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого оновлення потребують підходи до змістового наповнення фахового блоку дисциплін відповідно до змін в обсязі їхнього вивчення, передбачених корекцією державних стандартів згідно з вимогами нового Закону України «Про вищу освіту» та запровадження нових інформаційних технологій у професійну підготовку майбутніх викладачів фізичного виховання.

Література

1. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти: монографія. Суми: Університетська книга, 2008. 357 с.
2. Булашев А.Я. Спортивный туризм: ученик. Харьков: ХГАФК, 2009. -332 с.
3. Ганопольский В. И. Спортивно-туристское образование: проблемы информационного обеспечения. Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2006. № 8. С. 13-17.
4. Дмитрук О. Ю., Дмитрук С.В. ЄКОтуризм: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2009. 358 с.
5. Дудорова Л. Ю. Формування готовності майбутніх учителів до організації шкільного туризму (теоретико-методичний аспект): монографія. Вінниця: Нілан, 2014. 421 с.
6. Косолапов А.Б. Теория и практика экологического туризма: учеб. пособ. Москва. КНОРУС, 2005. 240 с.
7. Мулик К. В., Носко М. О. Дифференційований підхід до підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму для роботи з дітьми, підлітками та студентською молоддю. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2015. Вип. 129 (2). С. 217-222.
8. Петрухина И. В. К вопросу о сущности и содержании понятия «экологическая компетентность» будущего учителя. Модернизация системы профессионального образования на основе регулируемого эволюционирования: Материалы IV Всероссийской науч.-практ. конф. Челябинск: Изд-во «Образование», 2005. С. 20-23.
9. Петрухина И.В. Формирование экологической компетентности будущего учителя физической культуры и безопасности жизнедеятельности: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Челябинск, 2006. 20 с.
10. Ромейко Н.В. Научно-педагогические основы проектирования содержания дополнительного послевузовского экологического образования: дис. ... канд. пед. наук. Тюмень, 2000. 151 с.
11. Сергеева Т. К. Экологический туризм. Москва, 2004. 360 с.
12. Сикорская Г.П. Ноогуманистическая модель эколого-педагогического образования и практика ее реализации: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. Екатеринбург: УрГПУ, 1999. 38 с.
13. Сисоєва С.О. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: [наук. вид.] М-во освіти і науки України; НАПН України, Ін-т проф. освіти і освіти дорослих, Маріуп. держ. гуманіт. ун-т. Київ: ЕКСО, 2010. 362 с.
14. Сорокіна Г. О. Теорія і практика формування професійної готовності майбутніх фахівців галузі туризму до екологічного виховання учнів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Т. Шевченка».

Луганськ, 2011. 44 с.

15. Федотов Ю., Востоков И. Спортивно-оздоровительный туризм. Москва: Советский спорт, 2002. 364 с.
16. Федякин А. А. Теоретико-методологические основы оздоровительного туризма : дис. ... докт. пед. наук. : 13.00.04. Майкоп, 2001. 317 с.
17. Фокін С. П. Туризмоліогічні аспекти спортивного туризму. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ: зб. наук. ст. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. Вип. 1. С. 207-213.
18. Храбовченко В. В. Экологический туризм: Учебно-метод. Пособие: Москва, 2003. 208 с.

References

1. Boychuk Y.D. (2008) Ecological and valeological culture of the future teacher: theoretical and methodological aspects: monograph. Sumy: University Book, 357 p. [in Ukrainian].
2. Bulashev A.Ya. (2006)Sports tourism: student. Kharkov: KhGAFK, 332 p. [in Ukrainian].
3. Ganopolskiy V.I. (2006) Sports and tourism education: problems of information support. Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. No. 8. S. 13-17. [in Ukrainian].
4. Dmitruk O. Yu., Dmitruk S. V. (2009). EKOTuryzm: navch. posib. [ECOTourism: textbook]. Kyiv: Alterpress, 358 p. [in Ukrainian].
5. Dudorova L.Y. (2014) Formation of readiness of future teachers for the organization of school tourism (theoretical and methodological aspect): monograph. Vinnytsia: Nilan, 421 p. [in Ukrainian].
6. Kosolapov A. B. (2005). Teoryia y praktyka ekolohycheskoho turyzma: ucheb. posob. [Theory and practice of ecological tourism]. Moscow, 240 p. [in Russian].
7. Mulyk K. V., Nosko M. O. (2015). Dyferentsiiovanyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv zi sportyvno-ozdorovchoho turyzmu dlia roboty z ditmy, pidlitkami ta studentskoiu moloddiu [Differentiated approach to the training of specialists in sports and health tourism to work with children, adolescents and students]. Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports, Nr 129 (2), P. 217-222. [in Ukrainian].
8. Petrukhina I.V. (2005) On the essence and content of the concept of «environmental competence» of the future teacher. Modernization of the vocational education system based on regulated evolution: Materials of the IV All-Russian scientific-practical. conf. Chelyabinsk: Publishing House «Education», S. 20-23. [in Russian].
9. Petrukhina I.V. (2006) Formation of ecological competence of the future teacher of physical culture and life safety: author. dis. ... Cand. ped. Sciences: 13.00.08. Chelyabinsk, 20 p. [in Russian].
10. Romeyko N.V. (2000) Scientific and pedagogical foundations of designing the content of additional postgraduate environmental education: dis. ... Cand. ped. sciences. Tyumen, 151 p. [in Russian].
11. Sergeeva T.K. (2004) Ecological tourism. Moscow, 360 p. [in Russian].
12. Sikorskaya G.P. (1999) Noohumanistic model of ecological and pedagogical education and the practice of its implementation: author. diss. ... Dr. ped. sciences. Ekaterinburg: UrGPU, 1999.38 p. [in Russian].
13. Sysoeva S.O. (2010) Problems of continuing professional education: a thesaurus of scientific research: [science. ed.] Ministry of Education and Science of Ukraine; NAPS of Ukraine, Inst. Of prof. education and adult education, Mariup. state humanities. un-t. K. : EXO, 362 p. [in Ukrainian].
14. Sorokina G.O. (2011) Theory and practice of formation of professional readiness of future specialists in the field of tourism to environmental education of students: author's ref. dis. ... Dr. Ped. Science: 13.00.04. DZ «Lugan. nat. Taras Shevchenko University». Luhansk, 44 p. [in Ukrainian].
15. Fedotov Yu., Vostokov I. (2002) Sports and health tourism. Moscow: Soviet sport, 364 p. [in Russian].
16. Fedyakin A.A. (2001) Theoretical and methodological foundations of health tourism: dis. ... doct. ped. sciences. : 13.00.04. Майкоп, 317 p. [in Russian].
17. Fokin S.P. (2010) Tourism aspects of sports tourism. Scientific Bulletin of the Institute of International Relations of NAU: Coll. Science. Art. Kyiv: Nat. aviation. University «NAU-print», Vip. 1. pp. 207-213. [in Ukrainian].
18. Khrabovchenko V. V. (2003) Ecological tourism: Teaching method. Manual: Moscow, 208 p. [in Russian].

УДК 796. 51.093

Палатний І. А.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри спортивних дисциплін та туризму,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав
Палатна О. М.
керівник гуртків Переяславської станції юних туристів, м. Переяслав

МЕТОДИКА СУДДІВСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ УЧАСНИКІВ ПРИ ПОДОЛАННІ ЕТАПУ «НАВІСНА ПЕРЕПРАВА ЧЕРЕЗ РІЧКУ, ЯР»

У статті висвітлено питання практичної туристсько-спортивної підготовки учасників туристських змагань та походів, здійснено аналіз науково-методичної літератури з організації та проведення даного виду діяльності; надано методичні вказівки щодо оптимізації навчально-тренувального процесу туристів та оволодіння ними технічними та тактичними прийомам безпечного подолання природних перешкод; приведено практичні